

A fejtető és a fejtetvésség elleni védekezés gyermekközösségekben

A fejtetvésség leggyakrabban a különböző gyermekközösségekben (elsősorban az óvodákban és általános iskolákban) fordul elő, világszerte. Az alábbiakban röviden ismertetjük a fejtetvésséggel kapcsolatos legfontosabb ismereteket és a védekezés lehetőségeit. Ártalmuk elsősorban a vérszívókor a szervezetbe jutó anyagok miatt kihatásként viszketés és ennek következményeként a vakarózás, amely feltehetően a bőrt és így másodlagos bőrgyulladásokhoz vezet. A fejtető tetűbetegséget nem terjeszt.

MEGJELENÉS

Közelkép

A fejtető (*Pediculus humanus capitis*) szárnyatlan, szürke-világosbarna kullakörű, vérről táplálkozó állatban piros, később feketés színű, 2,5-4,5 mm nagyságú, ovoidis alakú rovar. A petéből (más néven serkéből) 7-8 nap múlva kikelő lárvából végül az utolsó vedléssel ivarérett, szaporodóképes tetvek lesznek. Minden lárvakék és a kifejlett tetű is kizárólag emberi vérről táplálkozik, naponta 6-12 alkalommal. Ovoidis alakú serkéit erős cementanyaggal, szorosan a hajszálak tövéhez ragasztja. A legtöbb serke rendszerint a halánték- és tarkó-tájon található. A 2 mm-nél rövidebb haj alkalmatlan a fejtető megtelepedésére. Mivel a haj havonta kb. 1 cm-t nő, ezért a serkék fejbőrtől való távolságából a fertőzés kezdeteire következtetni lehet. Általában egy-egy fejben – az elhanyagolt állapotú tetűvel – ritkán van 5-10 db kifejlett tetűnél több.

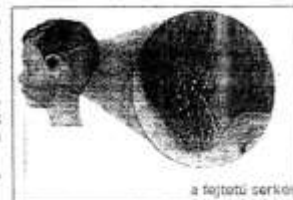
TERJEDÉS

A fejtető elsősorban közvetlen érintkezés útján terjed, leggyakrabban úgy, hogy játékokban (pl. sandótozáskor) a gyerekek feje egymáshoz ér. Azonban egyik személyről a másikra bizonyos, közösen használható tárgyakkal (pl.: sapkával, fésűvel, hajkefével) is átvihető. Fontos hangsúlyozni, hogy nem csak a gyermekközösségekben, hanem a családtagok között is könnyen terjedhetnek, „veszélydöngő” a tetvek: a gyerekektől a szülők, a testvérek és az egyéb családtagok is fertőzhetnek, akik a fejtetőt megint továbbadják (esetleg a már időskorban tevénytelen gyermekek, aki így ismét fertőztes lesz). A terjedési mechanizmus ismerete a cölcön és hatékony védekezés elengedhetetlen feltétele!

FELDERÍTÉS

Fejtetvésség gyanúja esetén célszerű felderítést kell végezni a haj árvizsgálásával. A fejtető serkét elsősorban a fűlek körüli területre, valamint a tarkótájékra helyez. Rendkívül fontos, hogy a vizsgálat kelően alapos legyen, mivel az esetek jelentős

résében csak néhány tetűegység van jelen a hajjalban. Aktív tetűesség esetén, gondos vizsgálatmal serkét- és mozgó alakokat (lárvákat, imágókat) egyaránt felfedezhetünk. Mivel a mozgó alakok (lárvák, imágók) a kereséskor könnyen elúszhatnak a hajszálak között, ezért érdemesebb a hajszálakhoz rögzített, kb. 1 mm hosszúságú, könnyesebb alakú serkéket keresniük. A serkét a fehér és piárossága közötti szín jellemzi, míg az élő tetvek színe – a fogyasztott vértől a fényességétől függően – a világosszürke és a sötétbarna között változhat. Gyakorlatlan vizsgáló számára a serkék és a hajban található korpa egymástól való elkülönítése gondot okozhat, azonban a serke eltávolítása mindig sokkal nehezebb, mint a kopadatekből.

a fejtető serkét

A szűrővizsgálat menete a következő:

1. A hajból távolítunk el minden (pl. hajgumit, hajszalot, hajfőt stb.), ami a kifűzést zavarhatja.
2. A haját lazán szét kell bontani és elsősorban a fűlek körüli területet, valamint a tarkótájékat kell árvizsgálni. A vizsgálatot megfelelő világítás mellett, nagyító segítségével végezzük.

IRTÁS

Az elpusztításokra alkalmas tetűirtó szerek a gyógyszerészetben, esetleg a drogériákban vásárolhatók meg. A megvásárolt irtószert minden esetben a címkén lévő használati utasítás szerint, nagy gondossággal alkalmazzuk! A címkén feltüntetett határ kizárólag az Országos Tisztifelügyeleti Hivatal által engedélyezett, OTH engedélyszámokkal ellátott, az Országos Epidemiológiai Központ által hatástanai szempontból bevizsgált tetűirtó szerek esetén garantálható. Fennálló fejtetvésség esetén leggyakrabban alkalmazhatóak a hajmosás nélküli, egyszeri kezeléssel használható szerek (pl.: PEDEX tetűirtó hajszesz), amivel a hajszálak és a haját gondosan át kell nedvesíteni. A felvitt készítményt megvárásig (kb. 5-15 perc) hagyjuk a hajon. A behatási idő alatt a mozgó tetvek és a serkék is elpusztulnak. Célszerű a tetűirtó szert a következő hajmosásig a hajon tartani. Alkalmazása előtt a gyermek kézfejeinek bőre, ajkagegyi felületén végezzünk próbát a fejtető védelme érdekében, mert egyes esetekben használatától az érzékeny bőr felmaradhat.

A tetűirtó szerek főbb csoportjai alkalmazási módjuk szerint alakítható ki. Választható hajmosás nélküli, hajmosással egyszeri kezeléssel és hajmosással többszöri kezeléssel használható szer.

Minden készítmény alkalmazásakor betartandó: Ügyelni kell arra, hogy a tetűirtó szer ne kerüljön a szembe, mert kötőhártya-gyulladás okozhat. A gyermek csukott szemű vártával kell védeni, és amennyiben mégis véletlenül a szembe jut, vagy a nyálkahártyán kerül, bő, tiszta vízzel el kell távolítani. Kisebesebb bőrfelületre nem szabad alkalmazni. A tetűirtó szeren kezeléssel elpusztult serkéket a gyermek hajáról távolítsuk el. Mivel a serkék a hajszálakhoz cementszerű anyaggal rögzülnek, az elpusztult serkék eltávolítása gyakran nem könnyű. Az elhalt serkék eltávolítását corbe máton szűrőfűvel végezzük, vagy a serkét a hajszálról két szőrműrűvel, esetleg csipesszel húzzuk le. A fésűn, kefében található fejtetvek néhány perces forró vízbe mártással, a sapkán levők pedig mosással pusztíthatók el. A gyermek visszafertőződéséhez a sapkában, ágyneműben pár napig áthethen maradni képes fejtetvektől, így a kezeléssel egy időben elengedhetetlen az ágynemű és a sapkák 60 fok feletti fertőtlenítő hatású mosása. Megelőzés további eszköze az ágyneműben lévő pilások, takarók, stb. mosása (vagy minimum 3 hétig a veje való érintkezés kerülése) és a gyerekszoba alapos kiporszívózása, kikaparítása.

MEGELŐZÉS

Eznek egyik leghatékonyabb tényezője a haj rendszeres vizsgálata. Gyakran magunk sem vesszük észre, ha a gyermek az óvodából, az iskolából vagy a nyári táborból tetűvel érkezik vissza, ezért a közösségekbe tetűvel engedjük el. Időről időre vizsgáljuk át a gyermek haját, nincs-e benne élő tetű vagy serke. Ha gyermekünk olyan közösségbe jár, ahol fejtetvésségről hallunk, választhatunk a gyógyszerész által javasolt fertőtlenítő megelőző, fejtető irtó hatású szerek közül, illetve a PEDEX tetűirtó hajszesz fejmosás utáni (akár rendszeres) alkalmazása a következő hajmosásig biztosítja a tetűmentességet.

Információ a gyermekközösségekben végzett, fejtetvésségi szűrővizsgálatokról
Gyermekközösségekben a védőnők rendszeres időközönként ellenőrzik a fejtetvésséget. Amennyiben az ellenőrző vizsgálatok során az iskola-egészségügyi hálózat gyermeke hajában ismételt tetű vagy serkét talál, közegészségügyi érdekből a kizárt gyermeket név szerint kötelesek jelenteni az illetékes kistérségi intézménynek, amely gondoskodik a tetű gyermek környezetére (családtagjaira stb.) kiterjedő vizsgálatról és szükség esetén a tetű személy kezeléséről.

(Forrás: további információ: EPINFO 19. évfolyam Országos Epidemiológiai Központ, 3. kötetzetem Levél: Tetűesség elleni védekezésről.)

Szerk.: dr. Melles Mária főigazgató (Borov)